

Vlag!

Vlag! is het periodiek van het Vlaggenmuseum Nederland,
Vlaggenparade Rotterdam en de Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde.

Versijnt drie keer per jaar

nr 6, september 2010

Voortzetting van Vexilla Nostra (1966) Vlaggenlijn (1998)

Vlaggen van de
firma Pijnappels
uit de 19de eeuw

*Vlag Utrechtse
Heuvelrug*

Interfrieze vlag
gelukkige uitkomst?

**'Europavlaggen' van studenten
Willem de Kooning Academie
op de Parade**

Inhoud

Van de redactie	2
De Interfrieze vlag	3
De firma Pijnappels	7
Nieuwe vlag voor Malawi	9
Stichts kruis en Gaesbeeckse leeuw	11
Iedereen vlagt maar wat raak tijdens het WK voetbal	12
NVvV Vlaggendag 2010 in Deventer	13
Vlaggen van Gouverneurs-generaal in het Britse Gemenebest	14
Een Standaard bij een Korps Landelijke Politiediensten	15
De Vlaggenparade geeft ruimte aan ontwerpers	16
Kampioen hijst vlag	18
Alpenland vlag op Parade	18
Nieuwe sponsors aan het woord	19
Een vlag als merk	20
Netwerkbijeenkomst bij Inholland Rotterdam	21
Colofon	23
Sponsoroverzicht	24

Foto: Tom Pilzecker

Coverfoto

De 'Europvlag' van Tim Blom, student Willem de Kooning Academie op de Vlaggenparade.

De redactie van VLAG! buigt diep in het stof voor de fout die is gemaakt bij de verzending van VLAG! nummer 4. Wat is het geval. De adressenbestanden van de Stichting Vlaggenparade Rotterdam/Stichting Vlaggenmuseum Nederland en die van de Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde worden gescheiden bijgehouden. Door een fout is alleen aan de relaties van de Vlaggenparade/Vlaggenmuseum een exemplaar van VLAG! nummer 4 verzonden; het adressenbestand van de NVvV werd vergeten. Vandaar dat de NVvV-leden bij VLAG! nummer 5 tevens hun exemplaar van VLAG! nummer 4 hebben aangetroffen. Zo iets zal niet meer voorkomen!

In dit nummer van VLAG! worden weer twee nieuwe sponsors welkom geheten. Deze zijn extra welkom nu het steeds moeilijker wordt om sponsors voor de Vlaggenparade te vinden en om bestaande sponsors hun contract te laten verlengen. Er vinden nog steeds veel activiteiten op de Vlaggenparade plaats. Gewezen kan worden op het hijsen van haar eigen vlag door wielrenster Leontien van Moorsel; dit als uitvloeisel van de rol die zij vervulde op de Peoples Business bijeenkomst in januari jl. Er wordt uitvoerig verslag gedaan van een vlaggenontwerpproject door studenten van de Willem de Kooning Academie in Rotterdam dat leidde tot een expositie op de Vlaggenparade, samen met een grote vlaghijsactiviteit in het kader van het European Design Festival dat in Rotterdam werd gehouden. En gelukkig zijn de bomen op de Boompjes zodanig gesnoeid dat de vlaggen in de Parade weer vrij kunnen wapperen...Verder wordt o.a. aandacht besteed aan het Vlaggenprotocol, waarover steeds veel vragen binnenkomen en aan het onderwerp "een vlag als merk". In de media verschenen weer allerlei uitspraken waarin het woord "vlag" voorkwam: een korte selectie daaruit treft u aan.

Op de pagina hiernaast ziet u al een vlaggenkundig onderwerp. Tot nu toe was dat niet gebruikelijk. Door deze verandering komt u eerst het vlaggennieuws tegen voordat de gebeurtenissen van de Vlaggenparade aan bod komen. Geen zoek meer! Het vlaggenkundig deel overheerst deze keer Nederland, met bijdragen over beschilderde vlaggen, vlaggebruik tijdens het WK en de vlag van de nieuwe gemeente Utrechtse Heuvelrug. Daarnaast aandacht voor de Interfrieze vlag, de nieuwe vlag van Malawi en de Vlaggendag 2010.

De Redactie

De Interfrieze vlag

Van 12 tot 14 juni 2009 werd in het Noord-Duitse Leer het meest recente Friezencongres gehouden. Op de agenda stond de verkiezing van een Interfrieze vlag.

Door Wim Schuurman (met een aanvulling van Marcel van Westerhoven)

Het werd uiteindelijk een blauw dun-doek, (afbeelding 1), belegd met een witte schijf waarop drie even grote segmenten en met in het midden een blauwe schijf; het bovenste segment verder bestaande uit een rode cirkelboogbaan liggend aan de blauwe schijf en een gele cirkelboogbaan aan de buitenzijde, met dien verstande dat er een witte contrastrand blijft; het tweede segment richting vluchthoek heeft eveneens een rode cirkelboogbaan liggend aan de blauwe centrale schijf, maar een zwarte buitenboogbaan en witte contrastrand; het derde segment richting broekhoek is wit en belegd met 7 rode plompebladen gerangschikt 2, 3, 2. In dit vlagmodel kunnen de Noord-Friezen, de Oost-Friezen en de Friezen uit de Nederlandse provincie Friesland zich herkennen. Toch is niet iedere (Nederlandse) Fries gelukkig met dit gekozen model. De Redbad-vlag met de twee gaande leeuwen maakte vanaf het begin onderdeel uit van de discussie, aldus voorzitter Roel Kaastra van de Fryske Rie. De Rie ofwel Raad had ook voorkeur voor dat model, maar er moest een vlag komen waarin ook de Duitse Friezen zich konden vinden en dit werd dus het model met het Europese blauwe veld. De kritische Friese actiegroep Auwerk vindt dat deze uiteindelijk keus nog heraldisch goedgekeurd moet worden, maar volgens Kaastra is dat helemaal niet nodig. Hij wil een einde aan de discussie.

Drie Friese landen en hun vlaggen

Het Friese volk is sinds aloude tijden versplinterd geweest en nooit een staatkundige eenheid geworden. Dit is de reden dat zich verschillende Friese vlaggen hebben ontwikkeld in het langs de Noordzee gelegen Friese gebied van Holland tot in Sleeswijk-Holstein toe.

De Nederlandse provincie Friesland

De huidige vlag voor de provincie Friesland (afbeelding 2) krijgt pas in het laatste kwart van de 19de-eeuw een vaste vorm en is ontstaan op particulier initiatief. Het ontwerp was gebaseerd op een – in die tijd populair – afbeelding uit de kroniek van Winsemius (1586 - 1644) van het zogenaamde "oude" Friese wapen met de schuinbalken, al dan niet met harten of plompebladeren. In verband met de naderende kroningsfeesten van Koningin Wilhelmina in 1898 wou men deze vlag ook voor officiële gebeurtenissen laten vastleggen. Hiertoe werd in 1897 door

Afb.1 Interfrieze vlag (2009)

Gedeputeerde Staten aan de bekende heraldische tekenaar Heerke Wenning gevraagd een tekening en beschrijving te maken. In een besluit van 14 oktober 1897 wordt zijn rapport aangenomen en vastgelegd. In dat rapport is de dan officiële beschrijving van de vlag: "In blauw drie witte rechtsschuine banen met daarop zeven rode pompebladen, gerangschikt twee, drie en twee." Wenning tekent hierbij nog aan: "Het mogen geen harten zijn!". Niet lang daarna ziet men de vlag hier en daar opduiken, zoals omstreeks 1910 op de ijsbaan bij Deinum.

Pas in 1957 wordt de vlag door Provinciale Staten officieel vastgesteld en samen met het wapen ter bevestiging aan de koningin aangeboden. In het provinciaal blad van Friesland van 1958, nr. 12 wordt dit Statenbesluit vermeld, alsmede de beschrijving van de vlag. Deze luidt: "Een vlag van zeven schuine banen van gelijke breedte, afwisselend kobalt blauw en wit: de middellijn van de middelste baan beginnende boven aan de broekzijde en gaande van hoek tot hoek; de witte banen beladen met zeven scharlakenrode plompebladeren loodrecht op de as van de baan staande en geplaatst 2 : 3 : 2".

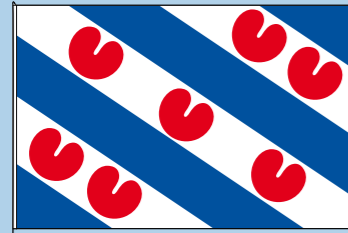
Het Duitse Oost-Friesland

Oost-Friesland heeft een driekleur van evenhoge banen zwart, rood en blauw (afbeelding 3). De kleuren zijn aan het wapen van het

vroegere graafschap en latere vorstendom Oost-Friesland ontleend, dat in 1744 in Pruisen opging (1). Oost-Friesland is een gebied in Noordwest-Duitsland tussen de grens met Nederland en de stad Bremen. Het was nooit een onafhankelijke staat, maar de graven van Oost-Friesland waren best machtig in de regio. Zwart is de veldkleur van het Cirksena-wapen, rood komt uit het wapen van de familie "tom Brook", terwijl het blauw voor het Harlingerland staat. De vlag heeft tegenwoordig weer een officiële status. Zij werd in 1989 door de Ostfriesische Landschaft, een Höher Kommunalverband ofwel een overkoepelend orgaan van gemeenten, aangenomen. Het schijnt dat veel Oost-Friezen de banenvlag met het grafelijk wapen voeren (afbeeldingen 4 en 5).

Het Duitse Noord-Friesland

De vlag van de Noord-Friezen bestaat uit drie evenhoge banen geel, rood en blauw (afbeelding 6). Men gebruikt deze driekleur ook wel met het Noord-Friese wapen erop (afbeelding 7). Deze driekleur is bij wet Friisk Gesäts van 11 november 2004 §5 officieel door het Land Sleeswijk-Holstein erkend en mag naast de vlag van deze Duitse deelstaat gevoerd worden (2).

Afb.2 Friesland

Afb.3 Oost-Friesland

Afb.4 Oost-Friesland

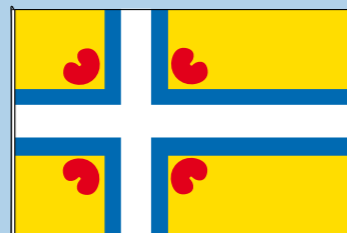
Afb.8 Friezen van Saterland

Afb.6 Noord-Friesland

Afb.7 Noord-Friesland

Afb.9 Voorstel Interfrieze vlag door groep Fan Auwerk

Afb.10 Voorstel Interfrieze vlag volgens Preben Kannik 1959

En... Naast deze drie breed regionale vlaggen is er nog een voor een kleiner gebied. In de gemeente Saterland in de buurt van Oldenburg beschikken de Friezen over een eigen officiële vlag. De vlag van de Sater-Friezen (afbeelding 8) kent drie hoogtebanen van lichtblauw, geel en lichtblauw in de verhouding van 1:3:1 met op het geel in het midden het wapen van de gemeente: op een rood veld Karel de Grote gekleed in een blauw met geel gewaad en met gouden kroon, scepter en rijksappel op een gouden troon met bij zijn rechtersvoet een gouden wapenschild met een zwarte dubbelkoppige adelaar. Karel verleende de privileges aan Saterland.

Ook zijn er in het Duitse gebied Friezen die

zich onderscheiden met de vlag van het Noordzee-eiland Helgoland of het Land Wursten, een historische landstreek tussen Bremerhaven en Cuxhaven. De naam wordt afgeleid van het Nederduitse begrip Wurtsassen of Wursaten. Dit zijn de Wurtenbewoners, bewoners van wierden of terpen, kunstmatige heuvels met woningen of dorpjes in het Noordzeekustgebied.

Voorstel van de Groep fan Auwerk / Gruppe von Aurich

De Groep fan Auwerk bestaat voornamelijk uit in Nederland wonende Friezen. Deze groep omarmt het idee van een Groot-Friesland. De groep presenteerde op 23 september 2006 reeds een door hen samen met de Fryske Rie foar Heraldyk ontworpen

Interfrieze vlag. (afbeelding 9) Het is een geel dundoek belegd met een blauw Scandinavisch kruis waarop een dito wit kruis. In elk van de vier hoeken bij de kruisarmen staat een rood plumpeblad dat naar de kruising van de armen gewend is. Het Scandinavische kruis op geel verwijst naar een culturele gemeenschappelijkheid van de Friezen en de Scandinavische volkeren langs Noordzee en Oostzee en naar de christelijke religie. De kleuren zijn ontleend aan bestaande vlaggen en wapens van de Friese gemeenschappen hierboven genoemd, maar bijvoorbeeld ook aan het wapen van West-Friesland in de provincie Noord-Holland. Geel symboliseert rijkdom, een gouden toekomst en een vruchtbare bodem die bedekt is met graan, koolzaad en boterbloemen. De dij-

ken in de Friese landen worden als gouden ring door hen aangeduid. Het blauw staat voor het water van de zee, de meren en kanalen. De kleur wit verwijst naar het zonlicht, dat over het water en op de aardbodem schijnt. Wit staat ook voor vrede. De vier rode plumpebladeren staan volgens de groep voor samenwerking tussen Noord-, Oost-, West- en Zuid-Friesland. Met het laatste wordt Groningen bedoeld, waarvan de inwoners zich al eeuwen lang niet meer tot de Friese zaak betrokken voelen. Met West-Friesland wordt in het interfrieze spraakgebruik de Nederlandse provincie bedoeld, dus sectie West.

Het vlaggenvoorstel van de Groep werd in juni 2007 door de Ynterfrieze Rie afgewezen; het idee van een interfrieze vlag werd wel overgenomen. In het boek "Vlaggen, Standaarden en Wapens" van Preben Kannik uit 1959 wordt onder nummer 245 bij Duitsland ook al een Friese vlag van geel met een blauw, roodgerand Scandinavisch kruis opgevoerd. (afbeelding 10) Verder is over dit model niets bekend.

Ynterfrieze Rie / Interfrieze Raad

Deze raad vertegenwoordigt de belangen van alle Friezen naar buiten. De raad kent drie secties: West voor de Nederlandse Friezen, Oost en Noord voor de Duitse Friezen. Het voorzitterschap wisselt om de drie jaar tussen deze secties. Om de drie jaar wordt er in een van de drie Friese landen een congres georganiseerd. De raad is vertegenwoordiger van de Friese volksgroep in het Friesengremium van de Landtag van Sleeswijk-Holstein. De raad is eveneens in de Nederlandse afdeling van het Europese Bureau voor Taalminderheden vertegenwoordigd.

In 1925 vond het eerste congres van de Friezen in Jever plaats. In 1930 werd de raad in Husum opgericht en in 1956 heropgericht. De verschillende secties ofwel raden gingen pas in 1999 officieel

onder de naam Interfriesische Rat e.V. samen verder. Ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Friese Raad gaf de Deutsche Post in 2006 een speciale postzegel met een frankerwaarde van 90 cent uit. Hierop staat de benaming in de Friese taalvarianten voor de Oost-Friezen in zwart/rood/blauw, voor de Noord-Friezen in geel/rood/blauw en voor de Nederlandse Friezen in blauw/wit/rood.

[Toelichting bij de afbeelding 5: De harpij in het veld linksboven is ontleend aan het wapen van de machtigste gravenfamilie, die van Cirksena. Zie ook het wapen van de stad Emden en het nationaal wapen van Liechtenstein. De harpij wordt geflankeerd door sporen, symbool van Norderland, het platte-

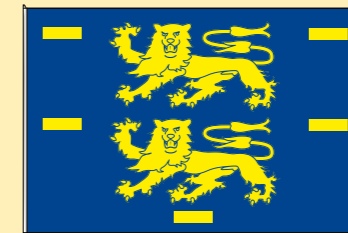

Afb.5

land rond de stad Norden. Het tweede kwartier toont het wapen van de familie "tom Brook", heer in het Brokmerland in de driehoek Emden - Norden - Aurich. Het derde kwartier toont ons het wapen van het geslacht Manslagt uit een dorp ten noordwesten van Emden. Het vierde veld geeft het wapen van Focko Ukema, heer van 1. het Moormerland, wat ligt tussen Emden en Leer, 2. Lengenerland rond het dorp Remels, 3. van Overledingerland ten zuiden van de rivier de Leda en ten westen van de rivier de Ems. Het

Nog twee 'Friese' vlaggen

Er bestaan in Nederland nog twee 'Friese' vlaggen: die van West-Friesland en die van de Groninger Ommelanden.

Vlag van West-Friesland

De officiële vlag van West-Friesland is blauw met twee gele aanziedende leeuwen en vijf gele blokjes. De vlag komt daarmee overeen met het wapen van West-Friesland, dat ook in de linkerhelft van het provinciewapen van Noord-Holland is terug te vinden. De vlag werd op 6 september 2008 door de Hoornse burgemeester Onno van Veldhuizen gepresenteerd aan het Westfries Genootschap. De vlag heeft geen officiële status, maar medio 2009 zijn de 15 Westfrieze gemeenten begonnen aan een besluitvormingstraject om de vlag (en het al eeuwen bestaande wapen) te laten inschrijven bij de Hoge Raad van Adel. De vlag kan al wel vrij regelmatig worden waargenomen, bijvoorbeeld in Hoorn.

West-Friesland is de regio in het noorden van de provincie Noord-Holland, omsloten door de Westfrieze Omringdijk. De regio is voortgekomen uit de oude Friese gouw Westflinge. Hoorn, Enkhuizen, Medemblik en Schagen zijn de historische steden in de regio. Een gedeelte van de gemeente Alkmaar (de voormalige gemeenten Oudorp en Koedijk) valt binnen de Westfrieze Omringdijk. De binnenstad van Alkmaar behoort niet tot West-Friesland.

vijfde veld toont het wapen van de familie Attena. Het zesde geeft het wapen van Hero Omkes uit de Attenadynastie, die de stad Wittmund bestuurde.] <

Noten
(1) Zie: Die Ostfriesischen Farben, door Dr. Günther Mattern, bijlage bij Vexilla Nostra - VI (1971): 128a t/m 128h en reactie Die Ostfriesischen Farben, door Hans Horstmann, in Vexilla Nostra - VI (1971): 183.
(2) Zie: Geel-rood-blauw erkend als vlag van de Noord-Friezen, door Jos Poels, in Vlaggen tijdschrift Vexilla Nostra, jaargang 40, nr.1/ 244, pag. 2 t/m 6.

Vlag van de Groninger Ommelanden

De Ommelanden is de oude naam voor de gebieden in de huidige provincie Groningen die buiten de stad Groningen liggen en die, zoals de vlag en het wapen (ook te zien in het tweede en derde kwartier van het provinciewapen van Groningen) al tonen, oorspronkelijk Fries waren. Het gebied werd ook wel Klein-Friesland genoemd. De vlag van de Ommelanden is niet afgeleid van die van de huidige provincie Friesland, het is eerder andersom. De Ommelander vlag duikt zo nu en dan op, maar is niet erg in zwang.

Historisch gezien waren er drie Ommelanden: Hunsingo, Fivelingo en Westerkwartier. Het Oldambt wordt soms wel en soms niet gezien als apart vierde Ommeland. De vlag van de Ommelanden verwijst echter slechts naar de drie historische Ommelanden (de blauwe banen) en de in totaal elf onderkwartieren (de harten). Op het moment dat die vlag in zwang kwam had het Oldambt zijn vrijheid al verloren. Het Reiderland en Westerwolde werden als aparte gewesten gezien, waarbij Westerwolde ook nooit een Fries karakter heeft gehad. Ook het Gorecht (Stad Groningen en omstreken) werd niet als Ommeland gezien.

MvW

HIJSEN of STRIJKEN ?

Onafhankelijk van elkaar geven in deze nieuwe rubriek in elk nummer van Vlag! drie deskundigen hun mening over een vlag die hen door de redactie is voorgelegd. Dit moet leiden tot discussie over de criteria waaraan een 'goede' vlag zou moeten voldoen.

Deze aflevering de **INTERFRIESE VLAG**

Een vlag voor een idee

Egbert Wolleswinkel secretaris van de Hoge Raad van Adel (op persoonlijke titel)

De vlag die de bilaterale Interfriesische Raad ten behoeve van alle Friezen, verspreid over Noord-Nederland en Noord-Duitsland, vorig jaar na verkiezing heeft vastgesteld, kenmerkt zich door een bijzondere vormgeving. Voor witte met kleurbanen beladen schijf komt nog het meeste overeen met een zogenaamde roundel, het herkenningsteken dat algemeen gebruikt wordt in de militaire luchtvaart. Voor vlaggen is deze embleemvorm vrij uitzonderlijk en roept associaties op met wapens op vlaggen, waarvoor de Duitse Friezen, gezien hun eerder vastgestelde vlaggen, een voorkeur lijken te koesteren. In Nederland bestaat van officiële zijde bezwaar tegen wapens op vlaggen, opdat de verschillende (hulp)wetenschappen met eigen symbolen en regels niet vermengd raken. Het afbeelden van een compleet wapen op een vlag wordt als een zwaktebod ervaren omdat de herkenning daardoor vermindert. Juist op een vlag dienen de kleuren en/of symbolen van verre zichtbaar te zijn en tevens bij voorkeur aan de stokzijde en niet aan de vluchtzijde te worden geplaatst. Een alternatieve vlag, het ontwerp van de Fryske Rie foar Heraldik, die vanuit deze wijsheid was ingebracht, moest smartelijk bakzeil halen.

Maar bedenkelijker is nog de reden, waarom vaststelling plaatsvond, namelijk zonder enige staatsrechtelijke basis en louter vanuit het politieke ideaal van een Groot-Friesland. De verspreid wonende Friezen, die tot verschillende naties behoren, voeren toch vanouds elk hun eigen vlag, die bovendien vaak officieel is vastgesteld: Friesland (NL) in 1957, Oost-Friesland (D) in 1989 en Noord-Friesland (D) in 2004. In dit rijtje ontbreekt in substantiële zin alleen nog West-Friesland (NL), waarvan de vlag bij het congres buiten beschouwing was gelaten omdat de Duitse Friezen zich er niet in herkenden. Daar heb je het dus al!

In dit verband is het nuttig om te vermelden dat de vijftien gemeenten die binnen de Westfriesische Omringdijk liggen, serieus bezig zijn om met behulp van gemeenteraadsbesluiten de blauwe vlag met de twee aanzijnde gouden (gaande) leeuwen, vergezeld vanouds van vijf gouden blokjes, officieel vastgesteld te krijgen. Dan immers zullen de vier landsdelen, waar Friezen geconcentreerd wonen, alle over een historisch verantwoorde vlag beschikken en kan de Interfriesische vlag, die alleen maar een idee symboliseert, wat mij betreft weer gestreken worden.

Op een bedje van blauw

Theun Okkerse ontwerper en vlaggenkundige

Er zijn vier officiële Friese vlaggen. De Noord- en Oost-Friese, de Saterfriesische en de vlag van het Nederlandse Friesland.

Van die vlaggen zijn er drie gelijk van opzet: horizontale banen met een wapen erop. Echte Duitse vlaggen. Eén heeft schuine banen met plompebladen. Die laatste is de Nederlandse Friese vlag.

Vertegenwoordigers van de Friese gebieden – die dus voor het grootste deel buiten Nederland liggen – hebben de behoefte gevoeld een gemeenschappelijke vlag te willen voeren. Aan het resultaat is te zien dat er geen consensus bestond over de gewenste uitkomst. Blijkbaar was de onenigheid zo groot dat er toevlucht werd genomen tot een beproefd recept: op een bedje van Europese blauw alle Friese smaken op een bordje.

Vanuit Nederland gezien is het bijna niet voor te stellen dat de Interfriesische vlag de vorm van zo'n 'excuusvlag' heeft gekregen. De Friese vlag is hier immers een sterk merk. De vlag staat voor: eigenheid, de taal, weidse landschap, het zeilen en schaatsen en is bovenal helder van vorm en fris van kleur. En is één van de mooiste vlaggen in de wereld.

Opmerkelijk is dat de plompebladen in deze vlag al symbool staan voor de Friese gebiedsdelen: van West-Friesland tot in Sleeswijk-Holstein. Dat dit gegeven aan de buitenlandse Friezen voorbij is gegaan vind ik niet vreemd. De vlagtradities in de gebieden zijn door hun zo verschillende geschiedenis niet van dien aard dat plompebladen evenknieën hebben (of het zouden harten moeten zijn). Voor het eindresultaat zou het mooi geweest zijn, maar dat een vlag ook een eigen 'smoel' mag hebben leeft in Nederland wellicht sterker dan elders. De ontwerpen uit 1959 en 2006 met hun Scandinavische kruizen hebben wel gecirculeerd maar blijkbaar geen steun gevonden.

De vlag die nu symbool staat voor de Friese zaak is op z'n zachts gezegd een raadsel. Een op blauwe Europese leest geschoeide excuusvlag. De twee ontwerpen uit 1959 en 2006 weken blijkbaar te ver af van de bestaande vlaggen. Werden ze door de Noord-Friezen als te Deens ervaren? Of misschien staat het idee van de 'Europese regio's' wel aan de wieg van dit ongelukkige ontwerp. Wie zal het zeggen?

Wat mij betreft worden bij de Friese bijeenkomsten gewoon de eigen drie (of vier) vlaggen uitgestoken.

De Interfriesische vlag mag gestreken worden.

Interfriesische vlag

Jos Poels journalist en vlaggenkundige

Drie keer niks. Dat is de Interfriesische vlag. Zij mag direct worden gestreken en naar het museum worden gebracht om als voorbeeld te dienen van een goedbedoelde poging om tot een symbool voor alle Friezen te komen. De vlag spreekt totaal niet aan. Zij is gedoemd om nooit te wapperen. Zij zal hooguit bij het hotel of congrescentrum worden gehesen waar het volgende congres van Friezen wordt gehouden.

De Interfriesische vlag lijkt op een moderne zwemband, die in het water ligt. Met een beetje fantasie is er ook een dartbord in te onderscheiden; eentje met een grote blauwe bulls eye. Dit soort fantasieën kan toch nooit de bedoeling zijn van een vlag.

De Friezen hadden er beter aan gedaan géén gezamenlijke vlag te bedenken. Maar ze hebben er voor gekozen er een vast te stellen met daarin de kleuren van alle geïsoleerd van elkaar liggende groepen Friezen. Iedere groep moest zich in het model terug kunnen vinden. Vandaar dat er vlag met een ronde tafel is uitgekomen, waaraan iedereen gelijk is. Dat is natuurlijk wat de zwemband voor moet stellen.

Dat de Friezen geen aansprekende Interfriesische vlag hebben kunnen kiezen, zit hem in het feit dat ze eigenlijk allemaal al een aansprekende eigen vlag hebben. Die vlaggen hebben zich los van elkaar ontwikkeld. Als die naast elkaar worden gelegd, kan er maar een conclusie worden getrokken: ze zijn totaal niet op elkaar geïnspireerd. Van alle Friezen-vlaggen is die van de Nederlandse provincie Friesland nog het meest populair. Het feit dat een zuivelreus en de provincie Friesland er alles aan doen om de vlag met pompebladen uit te steken, werkt in haar voordeel.

De gezamenlijke Friezen hebben een moderne logo-vlag vastgesteld. Wat ze vorig jaar tijdens het Friezencongres in het Duitse Leer zijn vergeten, toen de Interfriesische vlag werd vastgesteld, is er met (Friese) koeienletters "Friezencongres" in te laten drukken. Een symbool van alle Friezen zal het doek echter nooit worden.

Vlaggenkunst:

De firma Pijnappels

Beschildeerde scheepsvlaggen en -wimpels uit de negentiende eeuw zijn fascinerend. Groot, tot wel zo'n 5 meter lengte en voorzien van naïef aandoende voorstellingen. In Nederland waren twee vlaggenmakers gespecialiseerd in het beschilderen van vlaggen en wimpels. De één was de firma Elbers in Zwartsluis over wie al eerder is gepubliceerd, en ander was de firma Pijnappels uit Rotterdam. Op dit moment zijn zo'n 27 vlaggen en wimpels van het bedrijf bekend.⁽¹⁾

Door **Sjoerd de Meer**, conservator Maritiem Museum Rotterdam

Het bedrijf

Tot in de twintigste eeuw werden scheepsvlaggen in de regel door zeilmakers vervaardigd en geleverd. De vlaggenmaker Franciscus Hermanus Pijnappels kwam echter uit een geheel andere beroepsgroep. In 1812 werd hij als zoon van een kleermaker geboren. Vermoedelijk werd hij opgeleid in het atelier van zijn vader. In 1833 trouwde hij met Louisa Wittenheer, een dochter van eveneens een kleermaker. In de volkstelling uit 1839 wordt bij Pijnappels nog vermeld als 'zonder beroep'. Twee jaar later, in 1841 komt hij voor het eerst in het adresboek van Rotterdam voor als vlaggenmaker. Het ging goed met het bedrijf. In 1857 stierf echter Pijnappels' vrouw. Hetzelfde jaar nog hertrouwde hij met de uit Tiel afkomstige Margaretha Bouman (ca. 1825-1903). Zij werkte mogelijk al langer als vlaggennaaister in het bedrijf. Geheel onverwacht stierf Franciscus Pijnappels zelf in 1859. De jonge weduwe Pijnappels zette het bedrijf voort met de meesterknecht Willem Wolff. In 1860 trouwde zij met hem. Het voortbestaan van het bedrijf was verzekerd. Het huwelijk was echter van relatief korte duur, aangezien Wolff al in 1867 overleed. In de jaren daarna steunde Margaretha Bouman vermoedelijk vooral op Jacob Boshamer, een telg uit een bekende familie van kunstschilders. Toen diens echtgenote op 8 februari 1875 stierf, was de weg vrij voor een huwelijk. Boshamer en Bouman lieten er geen gras overgroeien. Zij trouwden al een kleine drie maanden later, op 21 april 1875. Ruim 15 jaar waren Boshamer en Bouman met elkaar in de echt verbonden. In 1893 stierf Boshamer in Leiden. Op gevorderde leeftijd zette de weduwe Bouman het bedrijf nog tot omstreeks 1900 voort. In 1903 overleed zij.

De klantenkring

Rotterdam was in de negentiende eeuw niet alleen een zeehaven, maar vooral ook een centrum van de beurtvaart. Binnenschepen

uit alle windstreken vervoerden op gezette tijden en via een vaste route goederen naar Rotterdam en namen weer goederen retour. De ligplaatsen van de beurtschepen lagen in en nabij het Haringvliet. Het is dan ook niet toevallig dat de firma Pijnappels daar was gevestigd, ondermeer aan het Steiger. De herkomst van de bewaarde vlaggen en wimpels van Pijnappels laten goed het verspreidingspatroon van de klanten zien. Een belangrijk deel, misschien wel het belangrijkste, kwam van de Zuid-Hollandse eilanden en Zeeland. Maar ook uit Noord-Brabant (Oudenbosch; Wijk en Aalburg) zijn wimpels bekend. Van verder zijn ook wimpels en vlaggen bewaard gebleven van beurtschippers uit Amsterdam, Groningen en Friesland.

Iconografie

Op het eerste gezicht lijkt het werk van Pijnappels op dat van het vlaggenschildersbedrijf Elbers uit Zwartsluis. Op de vlaggen en wimpels zijn allegorische figuren geschilderd. Bijvoorbeeld Mercurius, Ceres, de Hoop en Neptunus. Maar tussen beide vlaggenschildersateliers zijn wel duidelijke verschillen in stijl en thema. Bij Elbers zien we vaak de zeevaart uitgebeeld door middel van de combinatie van Neptunus en een groot zeeschip onder zeil. Bij de firma Pijnappels ontbreekt dit element. Typische Pijnappelsmotieven zijn landbouwtaferelen met vergezichten naar maaiers die met de oogst bezig zijn, boerenwagens volgeladen met de oogst en zich tot de horizon uitstrekkende waterlandschappen. Ook lijkt het erop dat de firma Pijnappels meer verhalend en beeldend werk maakte dan Elbers. Zo is er een vlag bekend van Pijnappels waar arbeiders bezig zijn met een zinkstuk (zie afbeelding 2). In de voorstellingen verwerkt de firma Pijnappels regelmatig ook twee gemeentewapens, één van de thuishaven van de beurtschipper en de andere van Rotterdam, diens bestemming. Daarnaast werkt Pijnappels met afkortingen van plaatsnamen: SH voor Strijenham (Tholen), DP

1 b

1 a

Afbeelding 1 a en b In de 19de eeuw onderhield de familie Horiens van Oudenbosch en Stampersgat een beurtvaartdienst op Rotterdam. In 1843 schonk de Rotterdamse graanhandelaar deze wimpel aan de weduwe van J.F. Horiens die na de dood van haar man de beurtvaartdienst had voortgezet. Zoals op de wimpel is te lezen kreeg zij de wimpel voor het aanbrengen van de eerste boekweit van

het seizoen. De wimpel toont aan de broekzijde een oogstscène met op de voorgrond Ceres, godin van de landbouw. Linksboven binnen een medaillon is een eenhoorn afgebeeld, een verwijzing naar de naam Horiens. In het andere medaillon is in spiegelbeeld 'de Wed. J.F.H.' te lezen. De wimpel is niet gesigneerd, maar wordt aan F.H. Pijnappels toegeschreven.

Afbeelding 2 Deze vlag toont arbeiders die met harken en kruiwagens aan het werk zijn op een soort eiland, dat door middel van touwen aan kaapstanders aan de vaste wal is vastgelegd. Rondom dit eiland liggen allerlei binnenvaartschepen. Wat stelt het voor? Uit de overlevering was hierover niets bekend. Onlangs kon worden vastgesteld dat er een zinkstuk is afgebeeld, bedoeld om onder de waterlijn een dijklichaam te beschermen tegen uitschuring van de stroom. Het zinkstuk dat op de vlag wordt afgebeeld is elders gemaakt en is nu naar zijn bestemming gesleept. Het wordt op zijn plaats gehouden door touwen die deels naar de kaapstanders op de oever lopen. De arbeiders zijn bezig door de schepen aangevoerd puinmateriaal of brokken klei (kloetingen genoemd) over het zinkstuk te verdelen. De vlag is op de achterzijde gesigneerd door F.H. Pijnappels. Het is waarschijnlijk dat de vlag een historische gebeurtenis voorstelt, maar waar valt op basis van de topografische elementen op de vlag niet uit te maken. Mogelijkerwijs komt de vlag uit de omgeving van Middelharnis, zoals bij meer Pijnappels vlaggen het geval is. De Rotterdamse koopman P.L. Slis die in 1925 de vlag aan het Maritiem Museum Rotterdam schonk, was uit die plaats afkomstig.

2

Afbeelding 3 Vlag vervaardigd door Willem Wolff, opvolger van F.H. Pijnappels. Heel klein op één van de zakken in de voorgrond staat WW RTD (Willem Wolff Rotterdam). De voorstelling toont Mercurius, god van de handel, te midden van allerlei handelsproducten met een gezicht op een binnenwater in het verschiep. De vlag is van een beurtschipper die van de vlek Gorredijk (Friesland) op Rotterdam voer. De wapens van vlek en stad zijn in het midden afgebeeld met daaronder de tekst "Koophandel en Nijverheid". Eén van de andere opschriften op de vlag luidt: 'G.J. v.d. Z. 1861'. Dit is de beurtschipper Gerrit Jacobs van der Zee. Deze stierf echter in 1859, terwijl de vlag 1861 is gedateerd.

3

voor Ooltgensplaat (de Plaat) en KN voor Kruieningen. Eén afkorting is nog niet opgelost 'SPN'. De 'N' is waarschijnlijk een afkorting van de naam van de schipper. SP is Spaarndam of misschien Sint Philipsland.

Feestvlaggen in gebruik

Een nog niet volledig opgelost vraagstuk is in

wiens opdracht de vlaggen en wimpels werden gemaakt. In de meeste gevallen is het raden. Op de vlaggen staan behalve de naam van de beurtschipper vaak ook andere namen. Vaak – zo lijkt het – zijn dit landeigenaren. Vermoedelijk waren zij het die de vlag (waarschijnlijk vaak in combinatie met een wimpel) aan de beurtschipper schonken.

Daarnaast zal een beurtschipper ook wel eens een wimpel voor zichzelf hebben gekocht. Maar daar zijn geen voorbeelden van bekend. Slechts in een incidenteel geval is bekend wie de wimpel geschonken heeft en met name ook waarom. In de collectie van het Maritiem Museum Rotterdam wordt een wimpel bewaard waaruit af te leiden is dat deze in 1843 door de graanhandelaar A.G. Paats geschonken is aan een beurtschipper uit Oudenbosch voor het aanbrengen van de eerste lading boekweit van het seizoen (*afbeelding 1*).

Het is uitgesloten dat de vlaggen en wimpels bestemd waren voor dagelijks gebruik. Daarvoor waren ze te kwetsbaar. Ze zullen alleen tijdens hoogtijdagen zijn gehesen, zoals een Koninklijke verjaardag, de tewaterring van een nieuw schip of bij een belangrijke andere gebeurtenis, zoals bij de opening van een nieuw kanaal. Niet altijd werd de vlag alleen aan boord gehesen. Er zijn verhalen (en één afbeelding) dat de beschilderde 'feestvlaggen' ook wel vanaf huizen werden uitgehangen.

Besluit

Generatie op generatie hebben de vlaggen en wimpels bewaard. Ook nu nog zijn ze bij de nazaten van de beurtschippers te vinden, maar in de loop van de tijd zijn ze ook aan musea overgedragen. Nog steeds duiken onbekende vlaggen en wimpels op. Tijdens de voorbereidingen van een kleine tentoonstelling met vlaggen en wimpels van Pijnappels in het streekmuseum De Meestof in Sint Annaland (nog te zien tot eind oktober 2010), kwam een vlag uit het landbouwmuseum in Dreischor boven water (2). Bij een 'anonieme' vlag uit de collectie van het Rijksmuseum, bleek onlangs dat op de achterzijde de signatuur J. Boshamer stond (3). Er is nog veel te ontdekken! Daarom ook wordt een ieder die een feestvlag of feestwimpel bezit of er één weet, verzocht dit aan het Maritiem Museum Rotterdam te melden. In 2013 zal in Rotterdam het internationale vlaggencongres worden gehouden. Het is de bedoeling dat het Maritiem Museum Rotterdam ter gelegenheid van dit congres een kleine tentoonstelling aan het fenomeen beurtvaardersvlaggen wijdt. <

(1) Deze bijdrage is gebaseerd op mijn artikel 'Een negentiende-eeuws vlaggen schildersbedrijf in Rotterdam: de firma Pijnappels' gepubliceerd in het *Rotterdams Jaarboekje 2009*, p. 202-226.

(2) Met dank aan mevrouw Bonnie Joosse.

(3) Met dank aan de heer Alle Elbers

Nieuwe vlag voor Malawi

Afb. 2
Malawi, nationale vlag,
juli 1964 – augustus 2010

Afb. 1
Malawi, nationale vlag,
7 augustus 2010

Door Wim Schuurman en Theun Okkerse

Op 7 augustus 2010 kreeg de Afrikaanse staat Malawi een nieuwe nationale vlag, nadat op 29 juli president Bingu wa Mutharika hiertoe de *Protected Flags, Emblems and Names Amendment Bill* had ondertekend. Het nieuwe dundoek kent nu evenhoge banen van rood, zwart en groen met op het midden van wit een zonneschijf met stralenkrans [*Afbeelding 1*]. De schijf kent een diameter van (ongeveer) eenvierde vlaghoogte; het hele zonne-embleem met de 45 stralen kent een hoogte van (ongeveer) eentweede vlaghoogte.

Vergeleken met de vorige, eerste nationale vlag [*Afbeelding 2*], die dateert van juli 1964 – toen het land onafhankelijk werd – zijn de rode en zwarte baan van plaats verwisseld en de rode opgaande zon is nu vervangen door een witte in volle glorie. De nieuwe vlag kent hiermee nu vier kleuren. Volgens de onderminister van informatie in Lilongwe blijft de symboliek van de kleuren van de banen hetzelfde evenals de kleurschakering. Het nieuwe dundoek draagt een zon in volle glorie, in plaats van een opkomende zon, om de vooruitgang van te ontwikkelen land tot ontwikkelde natie weer te geven. Enkele maatschappelijke organisaties noemen dit argument bespottelijk en stellen dat de gelden voor de invoering van de nieuwe vlag beter besteed hadden kunnen worden aan gezondheidszorg, scholing en agrarische behoeften van de meerderheid van de bevolking.

Een week na de officiële invoering van de nieuwe nationale vlag dreigde de regering iedereen, die de oude vlag nog gebruikte, te arresteren en te vervolgen. Volgens de minister van informatie waren er genoeg exemplaren van de nieuwe vlag te verkrijgen in de staatswinkels. Frappant detail: tot op het moment dat deze waarschuwing werd bekend gemaakt, wapperde de oude vlag nog op de meeste regeringsgebouwen!

Bronnen:

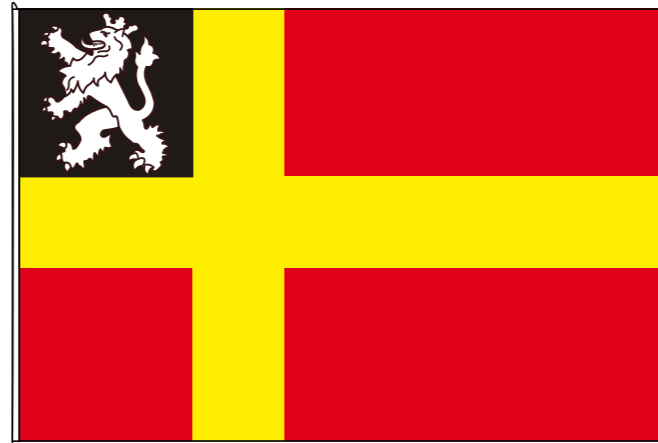
<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-10986499> van 16 augustus 2010

<http://flagspot.net/flags/mw.html>

Stichts kruis en Gaesbeeckse leeuw, de vlag van de nieuwe gemeente Utrechtse Heuvelrug

In het oosten van de provincie Utrecht verheft zich een beboste stuwwal uit het vlakke landschap: de Utrechtse Heuvelrug. Deze strekt zich over circa 50 kilometer van zuidoost naar noordwest verlopend van de Grebbeberg bij Rhenen uit tot aan het Gooimeer bij Huizen in Noord-Holland. Vijf gemeenten in het zuidoostelijk deel van dit gebied hebben zich sinds 1 januari 2006 aaneengesloten tot een gemeente met de naam Utrechtse Heuvelrug, hoewel het slechts gaat om een deel van de Heuvelrug: Amerongen, Doorn, Driebergen-Rijsenburg, Leersum en Maarn. Driebergen-Rijsenburg is in 1931 gevormd uit Driebergen en Rijsenburg. Aan Driebergen was in 1857 al Sterkenburg toegevoegd. Leersum is in 1857 uitgebreid met Darthuizen.

Door Marcel van Westerhoven

Vier van de vijf oude gemeenten hadden officiële vlaggen. Amerongen gebruikte een defileervlag. De nieuwe gemeente heeft al vrij snel na het ontstaan nieuwe symbolen aangenomen, die zijn gebaseerd op die van de samenstellende gemeenten.

Wapen

Bij Koninklijk Besluit van 3 mei 2006, nr. 06.001404 is de gemeente Utrechtse Heuvelrug een wapen verleend met de volgende beschrijving:

“Gevierendeeld door een kruis van zilver, het eerste kwartier van sabel, beladen met een leeuw van zilver, getongd, genageld en gekroond van goud, de overige kwartieren van keel, beladen met een zuil, een lelie en een rad, alles van goud. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee maal drie parels.”

Het zilveren kruis op rood slaat op de geografische aanduiding “Utrechtse”. Het is wapen van

het Sticht, het gebied dat in de Middeleeuwen onder bestuur stond van de bisschoppen van Utrecht. De huidige provincie Utrecht stond bekend als het Nedersticht. Het kruiswapen is ook onderdeel van het provinciewapen.

De zilveren leeuw op zwart is het wapen van het geslacht Van Gaesbeeck, afkomstig uit de streek ten westen van Brussel, dat in het gebied van de nieuwe gemeente uitgestrekte bezittingen had, met name in Driebergen. Dit wapenelement kwam dan ook voor in het gemeentewapen van Driebergen-Rijsenburg. Het heeft een prominente plek in het nieuwe wapen gekregen, omdat Driebergen-Rijsenburg verreweg de meeste inwoners telt en omdat de Van Gaesbeecks in alle vijf voormalige gemeenten een rol hebben gespeeld.

De zuil van de Van Zuylen en hun zijtakken is een veel voorkomend figuur in dit deel van Nederland. In drievoud komt hij in verschillende kleurstellingen

in veel gemeentewapens voor. In zilver op rood voerde de oudste tak van de familie Van Zuylen, ook wel Van Abcoude genoemd, dit sprekende wapen. De Van Zuylen hadden veel bezitting in het Stichtse, onder andere in Driebergen en Leersum. De zuilen zijn dan ook terug te vinden in de wapens van Driebergen-Rijsenburg en Leersum. In het wapen van Leersum gaat het om het wapen van de ridderhofstad Zuylenstein, waarbij in het gemeentewapen de zuilen goud zijn in plaats van zilver.

De lelie is afkomstig uit het gemeentewapen van Amerongen, waarin zes rode lelies een rode schuinbalk op een zilveren veld vergezellen. Het is afgeleid van het wapen van de hoge heerlijkheid, echter met dit verschil dat de kleuren zijn omgekeerd. In het nieuwe gemeentewapen is om kleurharmonie te bereiken gekozen voor een gouden lelie.

Het rad komt om verschillende redenen in twee oude gemeentewapens voor. In dat van Doorn

Amerongen

Doorn

Driebergen-Rijsenburg

Leersum

Maarn

staan in het eerste en vierde kwartier drie gouden raderen op rood. Samen met de dwarsbalken van zilver en rood in het tweede en derde kwartier is dit het wapen van het Domkapittel te Utrecht. De Domproost bezat het Huis te Doorn en de heerlijkheid. Het Domkapittel was gewijd aan Sint-Maarten en het kapittelwapen is dan ook het apocriefe wapen dat Middeleeuwse heraldici aan deze heilige toedichtten. Het kwartier met de raderen zagen zij als zijn persoonlijk wapen.

In het oude wapen van Maarn komt ook een rad voor, ook van goud op rood. Dit heeft echter niets te maken met banden met het Domkapittel. Het betreft het wapen van Dirk Spiering van Well, in de zestiende eeuw abt van de abdij van Berne bij Heusden (Noord-Brabant). Maarsbergen en Maarn behoorden namelijk eeuwenlang tot het bezit van deze abdij. Het geslacht Spiering stamde af van de heren van Heusden, die een rood rad op goud voerden, ook te zien in het stadswapen van Heusden. Om onderscheid te krijgen, waren de kleuren in het gemeentewapen van Maarn omgekeerd.

De kroon op het wapen tenslotte is die uit het oude gemeentewapen van Amerongen. (1)

Vlag

Bij raadsbesluit van 19 april 2007 nam de nieuwe gemeente Utrechtse Heuvelrug officieel een vlag aan die als volgt wordt beschreven:

“rood met een zwart broektopkanton, waarop een gekroonde witte leeuw en over alles heen een geel kruis”.

Voor de duidelijkheid: het gaat om een broektopvierkant en een kruis van het “Scandinavische”

type, dus met de verticale arm over een derde van de vlaglengte. Het kruis heeft een armdikte van ongeveer een vijfde vlaghoogte.

De nieuwe vlag is afgeleid van het nieuwe wapen, waarbij ook de vlaggen van de vijf oude gemeenten een rol hebben gespeeld. Alle kleuren uit het wapen komen tevens in de vlag voor. Het kruis is in de vlag om twee redenen echter geel gekleurd en niet wit:

- de gouden figuren uit het wapen, die om de eenvoud te bewaren in de vlag zijn weggelaten, worden zo toch gerepresenteerd;
- in de meeste oude gemeentevlaggen overheersen de kleuren rood en geel.

Om dezelfde redenen als bij het wapen heeft de Gaesbeeckse leeuw in de vlag een prominente plek gekregen. Voor de eenvoud is de leeuw in de vlag, inclusief kroon, volledig wit.

Vlaggen van de voormalige gemeenten

Niet alleen voor de volledigheid, maar ook omdat de vlaggen van de samenstellende oude gemeenten een rol hebben gespeeld bij de kleurkeuze van het kruis op de nieuwe vlag, volgen deze ter afsluiting hier nog even.

Amerongen voerde als enige geen officiële gemeentevlag. Het gebruikte een defileervlag: drie banen in de Utrechtse kleuren rood, wit en geel, met in de broektop het beeld van het wapenschild in de vorm van een vierkant.

Doorn gebruikte voor 1991 een wapenbanier, maar nam in dat jaar een eenvoudiger vlag aan met elementen uit de twee kwartieren van het wapen: acht banen

wit en rood en in de broektop een geel rad op een rood vierkant. (2),(3),(4)

Driebergen-Rijsenburg had een vlag met als basis een gele broeking en een met een gekanteelde deellijn daarop aansluitende rode vlucht. Deze basis verwees naar het oude wapen van Rijsenburg. Voor Driebergen stonden op de broeking drie zwarte broekdriehoeken boven elkaar (“drie bergen”) en uit het wapendeel Driebergen was in de rode vlucht één grote witte zuil (geslacht Van Zuylen-Abcoude, heren van Driebergen) overgenomen. Alle kleuren uit het gemeentewapen waren zodoende toegepast. (5)

Leersum voerde een eenvoudige rood-geel-rode vlag, de kleuren uit het wapen. (6)

De vlag van **Maarn** bestond uit drie evenlange banen rood, geel en rood met over de eerste en tweede baan een rad van het een in het ander, een speelse afleiding van het eenvoudiger wapenbeeld, met als basis een oudere vlag in twee evenlange banen van rood en geel en de gemeentevlag van Heusden. (7),(8)

(1) Hoge Raad van Adel, Jaarverslag 2006, p. 17/18

(2) Kl. Sierksma, Nederlands vlaggenboek, Het Spectrum, Utrecht 1962, p. 56/57

(3) Vexilla Nostra jaargang 23 nr. 156, mei/juni 1988, p. 49

(4) Vexilla Nostra jaargang 26 nr. 173, maart/april 1991, p. 31

(5) Vexilla Nostra jaargang 32 nr. 209, maart/april 1997, p. 26-29

(6) Kl. Sierksma, Nederlands vlaggenboek, Het Spectrum, Utrecht 1962, p. 86/87

(7) Kl. Sierksma, Nederlands vlaggenboek, Het Spectrum, Utrecht 1962, p. 90/91

(8) Vexilla Nostra jaargang 28 nr. 186, mei/juni 1993, p. 60/61

Foto's 1, 2, 3, 5: Jos Poels en foto 4: Daan van Leeuwen

Iedereen vlagt maar wat raak tijdens het WK voetbal

Nederland leefde deze zomer in de hoop nu dan eindelijk wereldkampioen voetbal te worden. Oranje haalde in Zuid-Afrika zo waar de finale, maar moest daarin in Spanje zijn meerdere erkennen. Nederland baadde tijdens het vier weken durende WK in een zee van rood, wit, blauw en oranje. Duidelijk was een ontbreken van spelregels te zien. Iedereen vlagde maar wat raak.

Door Jos Poels

Door het hele land heen, vooral in woonwijken en winkelcentra, hingen de vlaggen en andere versieringen al uitbundig uit toen op vrijdag 11 juni de aftrap plaatsvond van het WK Voetbal in Zuid-Afrika. Dat vlagvertoon was op het Nederlandse thuisfront bedoeld om Oranje, het Nederlandse elftal van Bert van Marwijk, veel succes te wensen. Er bestonden gegronde redenen om aan te nemen dat Oranje deze keer heel ver zou komen. De kwartfinale was zeker haalbaar. Misschien wel de halve finale, en wie weet, de finale? Nederland heeft in de laatste 25 jaar de gewoonte ontwikkeld om de vlag uit te steken als Oranje meedoet aan een Wereld- of Europees Kampioenschap voetbal. In 1988, toen Nederland het voor het eerst in zijn geschiedenis tot Europees kampioen voetbal schopte, kwam de voetbalgekte voorzichtig naar buiten met oranje strikken en linten die aan auto-antennes waren bevestigd. Vlaggen in de nationale kleuren rood, wit en blauw, en oranje hebben sindsdien gaandeweg de over-

- 1 In Venray hing, net als in veel andere plaatsen in het land, een Nederlandse vlag uit, met daarop een juichende Hollandse voetballeeuw.
- 2 Aan de Schoolstraat in Horst hingen een Nederlandse én oranje vlag uit met de Hollandse voetballeeuw.
- 3 De Perebloesem in de Doetinchemse wijk De Huet had een oranje vlag met daarop een

hand gekregen tijdens de voetbalkampioenschappen. Nederland steekt tegenwoordig uitbundiger de vlag uit tijdens een WK of EK, dan op 30 mei, 4 en 5 mei, de nationale dagen waarop het vlaggen door de overheid wordt aangemoedigd. Er is geen enkele sport of gebeurtenis die Nederland zo tot het vlaggen uitsteken weet te bewegen als voetbal. Ineens is heel Nederland nationalistisch. Een WK hockey – waarin Nederland ook goed is – zal daarentegen nooit leiden tot het massaal uitsteken van de vlag. Voetbal, waar emotie een grote rol speelt, kan dat wel teweeg brengen.

Bedrijfsleven

Het vlagbeleid tijdens deze voetbalevenementen wordt bepaald door het bedrijfsleven. Dat was dit jaar wel heel duidelijk waar te nemen. De vlaggen, vrijwel allemaal gedrukt in China, kosten bijna niks. Ze werden zelfs gratis in diverse supermarkten weggegeven bij de aankoop van een aantal producten. Op heel veel plaatsen werkten de bewoners van een hele straat of een buurt samen om alle huizen te versieren met vlaggen en vlaggenlijnen. Er waren zoveel vlaggen dat er een tekort was aan vlaggenmasten. Dat gemis

wapperende Nederlandse vlag over de straat hangen.

- 4 Het Belgische biermerk Palm helpt met het meezingen van het Nederlandse volkslied. In de witte baan staat het eerste couplet van het Wilhelmus.
- 5 Middelbare scholieren die hun diploma hebben behaald, hangen hun schooltas aan de Nederlandse vlag. Dit jaar hingen ze vooral aan de voetbalvlaggen, zoals hier aan de Bessenweg in Doetinchem.

werd teniet gedaan door de vlaggen aan lijnen te hangen, tussen de huizen, of aan scheerlijnen tussen de woning en de voortuin. De niet door een wet beschermde Nederlandse rood-wit-blauwe driekleur leent zich uitstekend om als ondergrond voor andere zaken te dienen. Twee vlaggen wedijverden om de titel meest gebruikte vlag. Daar hoorde de gewone Nederlandse rood-wit-blauwe vlag niet bij. Wél een exemplaar met op het midden een juichende 'Hollandse' leeuw omhangen met een gouden medaille met achter zich in het woord 'Holland' in kapitale stripletters (foto 1). Die vlag werd in enkele gevallen samen gebruikt met een oranje exemplaar met dezelfde leeuw (foto 2). Het andere veelvuldig geziene voetbalvlag was oranje met op het midden erop een wapperende rood-wit-blauwe vlag. Een wapperende vlag dus op een wapperende vlag (foto 3). Naarmate Nederland verder op het wereldtoernooi kwam, werd er ook meer gevlagd. Mensen die aanvankelijk aarzelden, volgden het voorbeeld van hun buren. Het leek erop alsof alle remmen losgingen. Op een aantal plaatsen werd zelfs de oranje wimpel – de oranje wimpel die aan de Nederlandse vlag wordt gehangen als er feest wordt gevierd

voor het koninklijk huis – gebruikt om het Hollandgevoel tot uitdrukking te brengen. Het Belgische biermerk Palm gebruikte de Nederlandse vlag als weggevoertje, maar dan wél met in het midden van de rode baan het Palm-embleem, dat ook de flessen siert. En in de witte baan stond het eerste couplet van het Nederlandse volkslied. Bedoeld als karaoketekst voor het meezingen van het Nederlands volkslied voor aanvang van elke wedstrijd van Oranje (foto 4). Palm borduurde hier verder op een traditie die vier eeuwen geleden door de Verenigde Oost-Indische Compagnie werd gestart, door de witte vlaggenbaan te vullen.

Schooltassen

Eind juni werd de vlaggenchaos in de straten nog groter. Middelbare scholieren kregen in die tijd telefoontjes van hun scholen met de mededeling of ze al dan niet waren geslaagd voor het examen. De WK-vlaggentooi bots-te toen met het gebruik dat zo'n vijftig jaar geleden is ontstaan om de schooltas aan de vlag buiten te hangen. Dit ten teken dat de scholier dolblij is het diploma op zak te hebben. Bij flink wat woningen waar de Nederlandse voetbalvlaggen buiten hingen, werd daaraan de schooltas gevestigd (foto 5). Nóg meer vlaggen werden er begin juli uitgestoken, bij aanvang van het aardbei- en kersenseizoen. De verkooppunten bij de fruittelers aan huis zijn vaak voorzien van een reclamebord en mét een vrij wapperende aan een korte stok bevestigde gewone Nederlandse rood-wit-blauwe vlag. Oranje verloor de finale op 11 juli in Johannesburg met 0-1 van Spanje. Desondanks werden de voetballers twee dagen later in Amsterdam als helden onthaald. De tien gele en één rode kaart (de kleuren van Spanje) die ze samen tijdens de finale binnen hadden gesleept, waren hen vergeven. De vlaggen, zowel de echte Nederlandse vlaggen, als de tijdelijke Nederlandse Oranje- en Palm-vlaggen, werden vrij snel daarna binnengehaald. De voetbalvlaggen hebben daarna een nieuw leven gekregen. Bij het halen van het hoogste punt van een nieuwbouwpand is het gebruik om de vlag uit te steken. Daar wapperde vanaf juli en augustus opvallend vaak de Nederlandse vlag met juichende Hollandse leeuw. De komende EK's en WK's zullen die vlaggen wel weer te voorschijn komen om het 'wij-gevoel' weer leven in te blazen. <

NVvV Vlaggendag 2010 in Deventer

Het Historisch Museum van Deventer, gevestigd in de mooie Waag, was op zaterdag 12 juni 2010 de plek waar 21 NVvV-leden samenkwamen voor de Vlaggendag 2010. Onder de gewelven van de knusse kelder was alles ingericht om er een geslaagde dag van te maken, inclusief een oud vaandel met daarop de adelaar van Deventer. De dag ging van start met een welkomstwoord van de gastheer, museumdirecteur Charles Boissevain, die ook nog even inging op de symbolen van de oude hanzestad.

Zoals gebruikelijk begonnen we met de Algemene Ledenvergadering, die we altijd combineren met de Vlaggendag. Vermeldenswaard in dit kader was de presentatie van enkele acquisities. Van ons lid Anton Warnies heeft de vereniging naast enkele boeken vier platen achter glas ontvangen met daarop vele door de schenker zelf getekende vlaggen van Nederlandse overheids- en defensie-instansies, zowel huidige als historische, alsook een zogenaamde Tufnell Box met daarin stalen seinvlaggetjes ten behoeve van de lessen voor leerlingseiners bij de marine. De familie Sierksma heeft de vereniging boeken en mappen met onder andere ontwerpen van gemeentevlaggen van Klaes Sierksma geschonken. De vereniging is zeer verheugd met deze aanwinsten. Afsluitend deed de voorzitter nog even een beroep op de leden om te helpen bij de organisatie van het 25ste International Congress of Vexillology in Rotterdam in 2013, waarvoor de voorbereidingen in volle gang zijn. Vanaf nu geldt alle hens aan dek, want er zal veel menskracht nodig zijn om ICV25 tot een succes te maken.

Na de lunch hield Marcel van Westerhoven een voordracht over de Rijksadelaar in de Lage Landen, die gepaard ging met vele dia's met voorbeelden van dit symbool op wapens en vlaggen, met name in Nederland.

Vervolgens was het tijd voor een bezoek aan het museumdepot onder leiding van conservator Petra van Boheemen. Dit bood de leden een interessante en zeer gewaardeerde inblik in de enorme collectie aan historische Deventer vlaggen en vandenels, vooral van verenigingen, die het museum rijk is.

Na het bezoek aan het depot stond een zonovergoten wandeling door het Bergkwartier onder leiding van een gids op het programma. Het Bergkwartier is één van de oudste delen van Deventer dat gelukkig door particulier initiatief voor de slopershamer gespaard is gebleven.

De dag werd afgesloten met een borrel in de Waagkelder, waar de leden nog even rustig met elkaar konden praten. Een gezellig eind aan een geslaagde dag. Wordt vervolgd!

MvW

FOTOS THEUN OKKERSE

Vlaggen van Gouverneurs-generaal in het Britse Gemenebest

Door Wim Schuurman

De gewoonlijke regel

Vlaggen van gouverneurs-generaal in het Britse Gemenebest zijn in de regel van koningsblauw in een verhouding van 1:2 met op het midden de Royal Crest, bestaande uit een gekroonde leeuw staande op een St. Edwards kroon. Eronder is een goudgeel lint geplaatst met erop de naam van de lidstaat in zwarte hoofdletters. *Afbeelding 1* Bahama's, *afbeelding 2* Australië, *afbeelding 3* Canada 1931-1981. Deze vlaggen worden gewoonlijk gevoerd boven gebouwen waar de gouverneur-generaal aanwezig is en ook op voertuigen.

Een uitzondering betreft de vlag voor de gouverneur-generaal voor St.Kitts-Nevis. Deze vlag werd in 1983 aangenomen tegelijk met de nationale vlag. Op het lint is niet de landsnaam vermeld, doch een motto. *Afbeelding 4*.

Het motto in zwarte hoofdletters luidt: "Country above self".

Een recente ontwikkeling

Tot in 2008 was de vlag voor de gouverneur-generaal in Nieuw-Zeeland overeenkomstig de gewoonlijke regel. *Afbeelding 5*. Op 2 juni 2008 werd een nieuw dundoek aangenomen bij gelegenheid van de viering van de verjaardag van de koningin. *Afbeelding 6*. Het is een blauwe vlag in de verhouding van 1:2 met in het midden het wapen van Nieuw-Zeeland gedekt met een koninklijke kroon. Deze nieuwe vlag vervangt de vlag van 1953-2008. Het nieu-

we model volgt op de vraag om herziening door Government House in 2005, omdat men vond dat het oude model onderscheidende Nieuw-Zeelandse elementen miste en een tijd weerspiegelde voordat Nieuw-Zeeland een soevereine, onafhankelijke natie werd. Met dit nieuwe model wordt nog duidelijker weergegeven, dat de gouverneur-generaal een vertegenwoordiger van de monarch is en niet van de regering, zoals bij de Balfour Declaratie van 1926 al bepaald was.

Eerdere ontwikkelingen

In Canada heeft de vlag van de gouverneur-generaal ook de nodige veranderingen gekend. Van 1931 tot 1981 kende de gouverneur-generaal een vlag volgens de standaardregel. *Afbeelding 3*. Enkel de landsnaam verwees naar Canada. In 1981 werd een nieuw model aangenomen, dat zonder tekst duidelijk naar Canada verwees. *Afbeelding 7*. Het nieuwe model was ook van donkerblauw, doch droeg nu in het midden een

grote gaande, gekroonde, gele, aanzijnde leeuw met in zijn rechtervoerpoot een rood, geel gerand esdoornblad met gele nervatuur, staande op een wrong van wit en rood. Dit is de Royal Crest. Een wrong is een opgerold hoofddoek. De kleuren zijn die van de Canadese nationale vlag. Dit model bleef tot 1998 in gebruik; te land in de verhouding 2:3 en ter zee in die van 1:2.

Van 1999 tot 2002 voerde de gouverneur-generaal Leblanc een gewijzigd model. *Afbeelding 8*. Het blauw was lichter en de leeuw was van zijn klauwen ontdaan en liet niet langer zijn tong uit zijn

muil hangen. De kleur van de leeuw was van heldergeel veranderd in een nuance die de goudkleur meer zou benaderen. Hierna keerde men terug naar het model van 1981-1998. *Afbeelding 9*.

Bronnen:
 SAVA newsletter 51/08 august 08
http://en.wikipedia.org/wiki/Flag_of_the_Governor-General_of_New_Zealand
http://en.wikipedia.org/wiki/Flag_of_the_Governor-General_of_Canada
<http://flagspot.net/flags/kn.html#gov>
<http://flagspot.net/flags/ca-govg.html>
<http://flagspot.net/flags/nz-gov.html>
<http://flagsforum.skalmn.nu/viewtopic.php?f=7&t=621>

Afb. 1

Afb. 2

Afb. 3

Afb. 4

Afb. 5

Afb. 6

Afb. 7

Afb. 8

Afb. 9

Afb. 10

Een Standaard bij een Korps Landelijke Politiediensten

Door W.L. Plink, majoor der cavalerie b.d.
 v.m. voorzitter (nu adviseur) Commissie Standaardisatie Vaandels en Standaarden Ministerie van Defensie

Op 11 september 2009 reikte Koningin Beatrix op de binnenplaats van het Koninklijk Staldepartement te Den Haag een standaard uit aan het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD). De toekenning geschiedde ter gelegenheid van het zestigste bereden ere-escorte politie ter begeleiding van de Koningin op Prinsjesdag. Op 15 september 2009 werd de standaard voor het eerst gevoerd op Prinsjesdag.

De ceremoniële taak van het ere-escorte politie werd voor het eerst uitgevoerd in 1948 door het toenmalige Korps Rijkspolitie. Er waren geen bereden ere-escortes van de krijgsmacht meer mogelijk, pas veel later werd dat hersteld, maar het ere-escorte politie bleef gehandhaafd. Sinds de reorganisatie van de politie in 1993 verzorgt het KLPD in nauwe samenwerking met regionale politiediensten het bereden ere-escorte politie.

Vaandels en standaarden worden doorgaans uitsluitend uitgereikt aan onderdelen van de krijgsmacht. Voor het KLPD is een uitzondering gemaakt, omdat dit korps – naast de krijgsmacht de tweede officiële gewapende macht in het Nederlands staatsbestel – bij ceremoniële plechtigheden, die zijn verbonden aan het Koninklijk Huis, gewapende ceremoniële diensten te paard uitvoert overeenkomstig de eenheden van de Nederlandse krijgsmacht.

De standaard is qua uitvoering gelijk aan die van de krijgsmachtstandaarden met dien verstande dat elementen die typisch aan de krijgsmacht zijn verbonden niet op deze standaard voorkomen. Het betreft de laurier- en eikentak samengebonden met het lint van de Militaire Willemsorde op de achterzijde van het standaarddoek. Ook de vaandeltop van de krijgsmacht is vervangen door een stok met als vaandeltop het bovineinde van de spionten zoals deze werd gevoerd door de stadschutterijen in de tijd van de Republiek der Verenigde Nederlanden. Op de spionten is het korpsembleem aangebracht.

Met deze standaard zet de KLPD een traditie voort die begon in 1934 toen de minister van justitie toestemming verleende tot het voeren van een vaandel door het Korps Rijksveldwacht. <

Foto's W.L. Plink

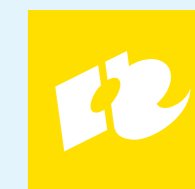

De Vlaggenparade geeft ruimte aan ontwerpers

Willem de Kooning Academie
Hogeschool Rotterdam

De Vlaggenparade Rotterdam is er niet alleen om de wereld te tonen dat alle nationaliteiten in Rotterdam gastvrij worden ontvangen: wie in Rotterdam wil wonen, werken, uitgaan vindt als teken van welkom de vlag van zijn of haar land. Dat is de basisgedachte van de Vlaggenparade. Maar het is ook een "buitenmuseum" waar exposities van speciale vlaggen worden gehouden. Het European Design Festival (EDF) dat dit keer in Rotterdam werd gehouden, vormde een goede aanleiding voor een expositie van vlaggen die werden ontworpen door studenten van de Willem de Kooning Academie.

European Design Festival

Tijdens dit EDF stonden Europees design en meer specifiek grafisch ontwerp centraal. Ruim 500 ontwerpers uit de hele wereld namen deel aan workshops, lezingen, prijsuitreikingen en een Design-Around-

Town (DAT) programma. Met de hulp van Rotterdam Marketing kon een groot aantal festivalgangers dat deelnam aan de DAT-tocht, naar de Vlaggenparade worden begeleid om daar, allemaal tegelijk, hun landsvlaggen te hijsen, met speeches en muziek.

Maar daarvóór waren al de veelkleurige EDF- en DAT-vlaggen door officiële vertegenwoordigers van deze organisaties gehesen, samen met de Nederlandse en Rotterdamse vlaggen.

Maar daarmee was er nog geen sprake van een "expositie". Om dat te bereiken was samenwerking gezocht met de afdeling Grafisch Ontwerp van de Willem de Kooning Academie. De studenten van deze afdeling waren uitgedaagd door een door "Design Den Haag en Overheid" uitgeschreven competitie voor een nieuw "symbool van Europa". In het kader van deze ontwerp-wedstrijd hadden 30 studenten van genoemde Academie zich tot taak gesteld een alternatief te ontwerpen voor de EU-vlag, voor de "12 gouden sterren in een blauw vlak". De Vlaggenparade heeft al eerder met

studenten van deze Academie samengewerkt: enige jaren geleden werd gevraagd een vlag te ontwerpen die de huidige milieuproblematiek weergeeft.

Nu was dus de opgave een nieuwe Europese vlag te ontwerpen. Een jury van deskundigen van de Academie, van de Vlaggenparade en van de sponsors Shipmate en Faber kozen uit de 30 ontwerpen een achtal voor een expositie in de Vlaggenparade. Dankzij Shipmate en Faber konden alle 30 vlaggen - onder het toezend oog van de studenten zelf- worden gefabriceerd en in de Academie ten toon worden gesteld. De acht uitverkoren ontwerpen/vlaggen werden door hun creatieve "bedenkers" gehesen voor de ogen van de vele vlaggenhijzers van het European Design Festival. En zo kwam er weer een bijzondere tentoonstelling in de Vlaggenparade tot stand. Met dank aan Rotterdam Marketing, de Willem de Kooning Academie en Shipmate/Faber.

De foto's geven een beeld van het hijsen van de officiële vlaggen, de landenvlaggen en van de "studentenvlaggen". ■

Summary - Flag Parade: centre of the design world

The Flag Parade in Rotterdam not only displays all the flags of the various nationalities living in the city but also acts as an open air museum for the exhibition of specialty flags. During the European Design Festival (EDF) the participants were given the opportunity to raise their national flags on the Flag Parade amongst the already present specially designed EDF flags. In order to enlarge the exhibition, students from the Graphic Design department of the Willem de Kooning Academy were invited to design a new flag for Europe. From the designs a jury selected eight flags to be flown on the Flag Parade and these were hoisted under the watchful eyes of the delegates participating in the EDF Festival.

Kampioen hijst vlag

Wat kan de Vlaggenparade toch op veel verschillende manieren en voor verschillende doeleinden worden gebruikt. Dat bleek weer eens toen de beroemde oud-wielrenster Leontien Zijlaard-van Moorsel haar eigen vlag in de Vlaggenparade kwam hijsen.

In januari was zij tijdens de relatiebeurs Peoples Business in het Beurs/WTC gebouw in Rotterdam al gehuldigd met de uitreiking aan haar van de Rijnmond Business Influential Award voor 'de meest invloedrijke persoon in de regio Rijnmond'; het ging de jury vooral om de inspanningen van Leontien om iedereen aan het bewegen te krijgen. Daarbij speelde op de achtergrond natuurlijk ook haar indrukwekkende

lijst overwinningen: zoals 21 keer Nederlands kampioene, 9 wereldtitels, 4 Olympische medailles, 2 keer de Tour de France voor vrouwen gewonnen. Tijdens haar huldiging in Beurs/WTC in Rotterdam mocht Leontien de vlag met haar foto erop al omhoog houden (zie VLAG! nummer 5); nu was zij uitgenodigd die vlag met haar meer dan levensgrote foto zelf te komen hijsen in de Vlaggenparade op de Boompjes

in Rotterdam. Tijdens een bescheiden maar heel charmante sessie toonde Leontien zich een voortreffelijk vlaghijsers, daarbij geholpen door een zonnetje en een windje – die de vlag prachtig deed wapperen – en door Kees van 't Zelfde van 'Rijnmond Business' die dit festijn samen met de Stichting Blue Peter en de Vlaggenparade had georganiseerd. Leontien had er duidelijk plezier in. ■

Alpenlandvlag op Parade

Enige weken later ontving de Rotterdam Port Promotion Council (RPPC) een groep Oostenrijkse verkeers- en vervoersrelaties – waaronder leerling-expediteurs, cargadoors, logistieke deskundigen, grote verladers – voor een dagje "haven van Rotterdam". De RPPC had kennelijk goede herinneringen aan eerdere bezoeken met buitenlandse gasten aan de Vlaggenparade en daarom werd een vlaghijsceremonie in het programma opgenomen. De Oostenrijkse vlag werd gehesen door de consul-generaal van Oostenrijk, mr. R.Kröner;

de voorzitter van de RPPC, de heer W. van Sluis, hees daarna de Nederlandse vlag; wethouder voor de haven, mevrouw J.Baljeu – de dag daarvoor net benoemd – verrichtte met duidelijk plezier haar eerste officiële wethoudersdaad met het hijsen van

de Rotterdamse vlag waarna de directeur Externe Betrekkingen van het Havenbedrijf Rotterdam N.V., mr. R.van der Graaf, de Port of Rotterdam vlag hees. Dit alles onder de vrolijke tonen van trompettist Koos van der Hout. ■

Als er iets te vieren valt...

APM Terminals Maasvlakte II B.V. heeft inderdaad iets te vieren nl. het bouwen van een terminal op de Tweede Maasvlakte en dan is 'vlaggen' een uitgelezen kans! APM Terminals is één van de vier grote terminal operators die wereldwijd actief zijn. Het bedrijf exploiteert meer dan 50 containerterminals in 34 landen op 5 continenten. In 2009 werd een omzet behaald van ruim 3 miljard US dollar en een EBITDA marge van 468 miljoen US dollar.

APM Terminals is een zelfstandige divisie van de A.P. Møller-Maersk Group uit Denemarken. Het hoofdkantoor van die divisie is gevestigd in Den Haag. Een van de belang-

rijkste prioriteiten van APM Terminals betreft de veiligheid op de terminals. Er wordt gebruik gemaakt van de meest innovatieve technologieën, zowel op de nieuwe als op de reeds bestaande terminals.

APM Terminals heeft sinds het jaar 2000 een 100 hectare grootte terminal op de Maasvlakte I in Rotterdam in gebruik met een capaciteit van 2,7 mln. TEU per jaar. In oktober 2009 werd overgegaan op groene energie: 14 kranen draaien op windenergie, afkomstig van windparken in Aalten en op de Landtong in Rotterdam. Gestreefd wordt naar een verlaging van de CO₂ uitstoot met 15% in de komende drie jaren in het wereldwijde netwerk van de containerterminals.

★ APM TERMINALS

Voor het opzetten van een tweede (167 ha) terminal op Maasvlakte II is een projectorganisatie geformeerd. Deze terminal zal rond 2014 voor het eerste gedeelte in bedrijf gaan met een initiële capaciteit van 2,7 mln.TEU en in een later stadium meer dan 4,5 mln. TEU per jaar verwerken.

Op haar beide terminals in Rotterdam verwacht APM Terminals in de toekomst een aantal van de belangrijkste containerrederijen als klant te behandelen. Vol enthousiasme werd de APM Terminalvlag door het projectteam in de Vlaggenparade gehesen. ■

Erasmus universiteit Rotterdam op de Vlaggenparade

“Alle 170 nationaliteiten die in Rotterdam wonen of werken worden met hun eigen vlag welkom geheten”, aldus de doelstelling van de kleurrijke, immer wapperende Vlaggenparade aan de Boompjes.

Vanuit de Erasmus Universiteit voegen wij daar graag aan toe dat dit “vlagvertoon” vanzelfsprekend ook geldt voor die buitenlanders die in Rotterdam komen studeren! Medio 2010 telt de Erasmus Universiteit ruim 4.000 studenten met een niet-Nederlands paspoort, bijna een kwart van het totaal aantal studenten. Deze studenten vertegenwoordigen tenminste 110 nationaliteiten – om nog maar te zwijgen van de honderden wetenschappelijk onderzoekers

uit het buitenland, in dienst van de EUR en van Erasmus Medisch Centrum. Toegegeven, de meesten verblijven tijdelijk (een half jaar of een jaar), maar het aantal buitenlanders dat langer blijft – voor een van de vele internationale Masterprogramma's of voor promotieonderzoek – groeit snel.

Natuurlijk begroet de stad ook graag onze internationale gasten tijdens wetenschappelijke congressen, summer schools, studie- en delegatiereizen, beurzen, enzovoorts – duizenden per jaar!

Wij zijn trots op onze internationale allure en aantrekkingskracht, en hebben dat onlangs nog kracht bijgezet door de opening van kantoren in Brussel en Beijing. Onze internationale samenwerkingsverbanden vinden niet zelden plaats in de context van stedelijke programma's (Shanghai en Singapore zijn goede voorbeelden). Ook na bijna een eeuw

(1913-2013) zijn we nog steeds de universiteit van Rotterdam: Rotterdam is ons academisch laboratorium waar hoogwaardige kennis wordt ontwikkeld, overgedragen en toegepast. Dat we daarbij samenwerken met overheden, maatschappelijke organisaties en vooral ook het bedrijfsleven in deze (haven-) stad en regio, spreekt voor zich. De “stadsuniversiteit van internationale allure” is, om met onze naamgever Erasmus te spreken, thuis in de wereld. Daar steken we graag de vlag voor uit! ■

Een vlag als merk

In nieuwsbrief nr.3/2009 van Internationaal Merkenbureau Bouma stond het volgende: *Een vlag als kenmerk – mag het nu wel of niet?*

Veel fabrikanten gebruiken een vlag als merk of in hun merk. Denk aan kledingmerken als Scapa, MrGregor, River Woods, Napapijri, Ralph Lauren etc. Maar ook aan Friesche Vlag voor zuivelproducten, met de vlag van Friesland als herkenningsteken op het etiket. Daar is het merkenrecht nu juist voor bedoeld - om herkenningstekens te beschermen. En een vlag is zo ongeveer het oudste herkenningsteken dat we kennen, dus waarom zouden we dat niet mogen deponeren om ons merk te beschermen?

Gereserveerd voor overheden

Een internationaal verdrag uit 1883 biedt een bijzondere vorm van bescherming voor officiële tekens zoals door overheden (of "territoriale entiteiten", zoals Friesland) gebruikt. Niet alleen vlaggen maar ook heraldieke wapens, emblemen, initialen en andere symbolen. Je zou dus kunnen zeggen dat vlaggen al in 1883 permanent gedeponeerd zijn door de overheden. Op die grond weigerde het Europese Merkenbureau het depot van het kledingmerk River Woods voor registratie als merk voor "waren en diensten voor kleding c.q. kleermakerij". Dat merk omvatte naast de afkorting RW namelijk ook het esdoornblad zoals het voorkomt in de vlag van Canada. Het verweer dat een esdoornblad nog geen vlag was, deed het Merkenbureau niet van mening veranderen. Het blijft een staatsembleem.

Producten niet, diensten wel?

De zaak kreeg een interessante wending toen River Woods in hoger beroep ging bij het Gerecht van Eerste Aanleg (GEA). Registratie van de vlag of het esdoornblad voor kleding werd zonder pardon

ontoelaatbaar verklaard. Maar voor diensten (zoals kleermakerij) vond het GEA de wetgeving niet helder genoeg en werd een registratie wel toelaatbaar geacht. Daarmee werd het dus voor het eerste sinds 1883 mogelijk om staatsvlaggen en –emblemen te deponeren voor merkregistratie! Uiteraard waren zowel River Woods als het Europese Merkenbureau het niet eens met deze uitspraak van het GEA. River Woods wilde ook een toelating voor de kleding. Het Europese Merkenbureau wilde ook een verbod voor diensten.

And the winner is....

Op 16 juli 2009 deed het Hof van Justitie uitspraak, na een advies van de Advocaat Generaal. Het Hof achtte het verdrag van 1883 helemaal niet zo onduidelijk maar vond bovenal dat er voldoende andere wetten en verdragen waren die aangaven dat registratie van overheidssymbolen ook voor dienstenmerken ontoelaatbaar en onwenselijk is. Het merkdepot van River Woods moet dus geweigerd worden en het Europese Merkenbureau kreeg gelijk. ■

Summary - National Flags and Trade Marks

Many companies use, or incorporate, their national flag as their trade mark. The question is: is this permitted? An international treaty dating from 1883 protects the integrity of flags and other national symbols. This was challenged by the clothing company River Woods which used the Canadian "maple leaf" as its trade mark. Initially the company was allowed to use the symbol for its cloth factory but not on the garments it produced. However, on appeal on 16th July 2009, this was also overturned. A Dutch dairy company called Friesche Vlag (Frisian Flag) has the Frisian flag as its trade mark- how long may this be allowed to continue.

Netwerkbijeenkomst bij Inholland Rotterdam

Sponsors van Vlaggenparade mogen de gehele sponsorperiode hun bedrijfsvlag in de Vlaggenparade laten wapperen. Een van de andere tegenprestaties voor de sponsors is dat zij enige malen per jaar worden uitgenodigd om bij één van de sponsors op bezoek te komen om daar o.a. te 'netwerken': een pracht gelegenheid om nieuwe contacten te leggen en bestaande contacten te verstevigen.

De Hogeschool InHolland, die al lange tijd een trouwe sponsor is, nodigde de Vlaggenparaderelaties uit om naar het nieuwe gebouw 'op Rotterdam-Zuid' te komen. Daar hield de directeur van deze InHolland vestiging, de heer Huug de Deugd, een boeiend betoog over de organisatie en werkwijze van deze grote hogeschool en over de plaats die wordt ingenomen in de stad en de regio bij het voorzien

De volgende bijeenkomst voor relaties van de Vlaggenparade zal plaatsvinden op 30 september 2010, aanvang 16.00 uur, bij FUTURO aan de Keileweg in Rotterdam. Dit bijzondere bedrijf is begin 2010 sponsor geworden. In VLAG! nummer 5 is daar aandacht aan besteed, alleen is daar niet geheel juist weergegeven wat FUTURO is en doet: het is geen re-integratie bedrijf (meer) maar wat FUTURO wel doet kunt u zien en horen tijdens de door hen georganiseerde netwerkbijeenkomst waarbij directeur Gerard van Es zal spreken en een bezoek aan de werkplaatsen zal worden gebracht; tevens is er een whisky-proeverij: noteert u deze bijzondere bijeenkomst vast in uw agenda. Sponsors van de Vlaggenparade kunnen een uitnodiging tegemoet zien. ■

in de behoeften van o.a. bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Hij maakte duidelijk hoe de studenten zo goed mogelijk worden voorbereid op hun toekomstig werkveld. Hij riep daarbij de medewerking van het bedrijfsleven en andere organisaties in als het gaat om stageplaatsen en werkplekken. De gastheer ging met name ook in op het aanzienlijke aantal buitenlandse studenten dat aan InHolland studeert en op het groeiende aantal leerlingen met allochtone "roots". Tegen die achtergrond vertelde de deken van de Rotterdamse consuls, mevrouw E. Baygin-Altug (consul-generaal van Turkije) iets over haar werk en dat van de overige consulaten in Rotterdam. Na de inleidingen was er een voortreffelijk georganiseerde borrel waar de genodigden vooral ook met elkaar van gedachten konden wisselen, zoals de bedoeling is bij deze netwerkbijeenkomsten. De foto's geven daarvan een beeld.

Summary - Network get-together at InHolland Rotterdam

By flying their flags on the Flag Parade the sponsors of the Parade have their companies on show the whole year round, but three times a year they host their fellow sponsors so that they can showcase their respective organisations to them. InHolland University in Rotterdam achieved this by inviting guests to their new building in Rotterdam-Zuid (Rotterdam-South). There the Principal gave a discourse on the importance that the university places on trade & industry and community organisations. He also spoke of the growing interests of the many foreign students attending the university.

Georg+Otto Friedrich

EUROPE'S MAJOR MANUFACTURER OF WARP KNITTED FABRICS

Fabrics for digital printing

For brilliance in its full length

Whether you require textiles for screen printing, digital transfer printing or inkjet direct printing, we are the knowledgeable partner and supplier you need with the reliability and customer service you appreciate.

www.g-o-friedrich.com/en

MAATWERK IN MASTEN

U mag best laten zien dat U trots bent op uw bedrijf. Trots op uw product. Trots op uw organisatie. Toon uw identiteit fier en energiek met vlagvoering aan de omgeving. Zichtbaar van verre en uitnodigend, als een vriendelijk symbool van bedrijvigheid en actie.

Radeweg 27 8171 MD Vaassen
Telefoon 0578 576011 www.formenta-wego.nl

Zichtbaarheid per m²!

shipmate®

flags | indoor & outdoor dressing

Shipmate Productie BV
P.O. Box 92
3130 AB Vlaardingeng
T +31 (0)10 - 248 29 00
E sales@shipmate.nl

www.shipmate.nl

IN DRIE STAPPEN JE EIGEN VLAG

Een geboorte, een huwelijk, een diploma, Abraham en Sara. Er zijn zoveel momenten om de vlag uit te hangen. Maar dan wel je eigen, unieke exemplaar. Ontzettend leuk om te hebben. Ontzettend origineel om te krijgen. En je maakt hem in een handomdraai. Ga naar Flagdirect.com en ontdek wat er mogelijk is.

VERJAARDAG

FLAGDIRECT.COM

POWERED BY FABER VLAGGEN

Graag hangen we de vlag voor u uit

U bent sponsor van de Vlaggenparade en wij zijn dat ook. Kunnen we meer profijt hebben van de sponsoring, dachten we? Ja, dat kan. Sponsors kunnen profiteren van de talenten en krachten van elkaar. NoSuchCompany is een communicatie- en designbureau: (online) campagnes, brochures, advertenties, huisstijlen, websites... En u? Misschien doet u iets waar wij weer wat aan hebben. Bel voor een kennismaking, dan hangen we de vlag voor u uit.

NoSuchCompany

Online en offline

Marketing,
Communicatie &
Creatie

www.nosuch.nl

Colofon

VLAG! is een uitgave van Stichting Vlaggenparade, Stichting Vlaggenmuseum Nederland en de Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde.

Secretariaat:

Tijs van Zeventerstraat 14
3062 XP Rotterdam

Telefoon: 010 452 80 98
Fax: 010 452 38 98
E-mail: horsting@commop.demon.nl,
www.vlaggenmuseum.nl

Vlag! nr. 6 augustus 2010 - ISSN 1877-167X

Copyright 2010. Stichting Vlaggenmuseum Nederland, Stichting Vlaggenparade Rotterdam, Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. No part of this magazine may be reproduced in any form by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the publisher.

Fotografie: Tom Pilzecker
Ontwerp: NoSuchCompany, Theun Okkerse
Drukwerk: Europoint Media

Redactie:

Hans Horsting (secretaris Vlaggenparade/Vlaggenmuseum), Daan van Leeuwen, Theun Okkerse, Martin Thurmer (voorzitter), Marcel van Westerhoven (secretaris Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde)

Vaste medewerkers:

Willem van Ham, Hans Horsting, Daan van Leeuwen, Wim Schuurman, Marcel van Westerhoven en Mrs. Irene Johnson (engelse samenvattingen)

Abonnement:

Leden van de Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde krijgen VLAG! als onderdeel van hun lidmaatschap.

Wie lid wil worden (Euro 25,- per jaar) en dus VLAG! wil ontvangen kan zich aanmelden bij:

De heer M. van Westerhoven
Secretaris van de Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde
Van 't Hoffstraat 250
2014 RM Haarlem
Telefoon: 06 55 583 138
E-mail: m.westerhoven@gmx.net

UIT DE MEDIA

Oranjekoorts

"Complete wijken zijn veranderd in zeeën van oranje, met soms vlaggen en versieringen die over de straat heen lopen"- Algemeen Dagblad

Daar gaat-ie weer, op en neer

"Het lied dat bij het vlaghijsen op de trompet werd gespeeld stond bekend als "daar gaat-ie weer, daar gaat-ie weer, op en neer" en het lied moest dan synchroon lopen met het hijsen van onze driekleur" - Ons Rotterdam

Nationale identiteiten

"Vlaggen zijn nationale identiteiten voor individuele landen die de grenzen en de culturele aspecten aangeven" - Adformatie

Ook reservevlag NIM gestolen

"Onbekenden hebben bij het Nationaal Indië Monument in Roermond drie vlaggen gestolen en twee vlaggenmasten vernield. Daarna werd een nieuwe vlag op een reservemast half stok gehesen maar die vlag werd ook gestolen"- Algemeen Dagblad

Volkslied bij overdracht fregatten

"Bij de overdracht van de verkoop van Nederlandse fregatten worden voordrachten gehouden en wordt de Nederlandse vlag gestreken; als de vlag van de nieuwe eigenaar gehesen wordt speelt de Marinierskapel het bijbehorende volkslied" - Qua Patet Orbis

Ontwerper Amerikaanse vlag overleden

"De man die de huidige vlag van de Verenigde Staten ontwierp is overleden. Robert Heft (67) ontwierp de vlag in 1958 voor een schoolopdracht. Hij kreeg er een acht voor. Heft stuurde zijn ontwerp naar president Eisenhower, die het koos voor de nieuwe vlag van de V.S. Het verving de versie met de 48 sterren. Die was door de toetreding van Alaska en Hawaii tot de V.S. achterhaald" - Algemeen Dagblad

Mast deukt voorhoofd jongen

"Het zontje van een Haagse burger kreeg op straat een vlaggenmast op zijn hoofd; gevolg: een blijvende deuk in het voorhoofd" - Monitor

Sponsors van de Vlaggenparade

ABENGOA BIOENERGY
ABENGOA BIOENERGY NETHERLANDS B.V.

ABN-AMRO

AD Rotterdams Dagblad

Ahoy.
rotterdam

aimfor

AON

Argos
oil

APM TERMINALS

BAKKER
accountants & adviseurs

J.A. BALCK BV
SCHEEPSREPARATIES

Beurs-World Trade Center

BLAUWHOED

BPF BOUWINVEST

CITYTEC
Reclame
www.citytec-reclame.nl

(com.wonen)

De Computerwacht
AUTOMATISCH GOED!

CLICK&WOWW
be wowwed

CVS
Croes Vlaggen Service

DARE TO CARE

D&V
Advies- en ingenieursbureau

ect

Engels
GRANDCAFÉ • RESTAURANT • ZALEN

ERNST & YOUNG
Quality In Everything We Do

Europoint
Media

Faber Vlaggen

Erasmus
ERASMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM

EAGLE
FINANCIALS

FitnessFirst

FONDEL

Futuro

Group 4 Securicor

Gemeentewerken
Gemeente Rotterdam

van heck
automaterialen

HOGESCHOOL
ROTTERDAM

Holland America Line
A Signature of Excellence

HUNTSMAN
Enriching lives through innovation

Indal
Industria

INHOLLAND

JMR

Willem de Kooning
Academie
hogeschool Rotterdam

KPMG

Kruidenier
FOODSERVICES

Releasing your potential
Logica

MHIR

Maritime Hotel Rotterdam

NoSuchCompany

OBR
Gemeente Rotterdam

P+y

B.V. Assurantiekantoor P. Pet

Port of
Rotterdam

PRICEWATERHOUSECOOPERS

POGO GELUID
ADVERTISING- en LEVENSDIENST BUREAU VOOR
PROFESSIELE GELUID- en BEELDTECHNIEK

Prins Bernhard
Cultuurfonds

vanPuffelen
styling | styling | outdoor dressing

Rabobank

Roterodamum

Rotterdam
sportstad

sennac
CONSULTANCY

shipmate
Bags | indoor & outdoor dressing

SMIT

sodexo

Spido

STICHTING
ONDERNEMERSBELANGEN
ROTTERDAM

SWEDAMAST

— MAARTEN —
TROMP
ADVOCATEN

Verstegen
SPICES & SAUCES

WEGO